

Rijk Baltus
Het intensieve melkveebedrijf van Rijk Baltus uit Middenmeer is één van de vijf nieuwe praktijkbedrijven binnen het project Koeien & Kansen.

Aantal koeien:	**105**
Aantal stuks jongvee:	**70**
Melkquotum:	**1,13 miljoen kg**
Hoeveelheid land:	**65 ha (21 verhuurd)**
Melkproductie:	**10.500 4,25 3,35**

Nieuw Koeien & Kansen-bedrijf realiseert hoge productie met lage kosten

Discipline en rust

In het Noord-Hollandse Middenmeer runt Rijk Baltus in zijn eentje een melkveebedrijf met 1,13 miljoen kilo melkquotum. Door een uitgekiende verzorging realiseren de 105 koeien een hoge productie met lage kosten voor diergezondheid. Om een bijdrage te leveren aan het mestbeleid heeft Baltus zijn bedrijf aangemeld bij het project Koeien & Kansen.

tekst **Florus Pellikaan**

Een voortrekkersrol zit Rijk Baltus (42) uit Middenmeer wel in het bloed. Nog voordat het verplicht werd, investeerde hij al in genoeg mestopslag voor de wintermaanden en als een van de eersten reed hij met een sleufkouter de mest over het land. Zijn bedrijf is nu een van de nieuwe praktijkbedrijven binnen het project Koeien & Kansen. ‘In deze nieuwe uitdaging wil ik graag met mensen om tafel om ze te laten zien dat intensieve landbouw bij Nederland past’, vertelt Rijk Baltus.
Baltus was één van de zestig veehouders die zijn bedrijf aanmeldde om binnen het project mee te draaien (zie kader op pag. 20). ‘Ik vind het mooi om te laten zien dat een hoge productie, lage kosten en weinig arbeid prima samengaan en dat daar goed geld mee te verdienen is.’
Tot 2003 boerde Baltus in het Utrechtse Haarzuilens op een pachtbedrijf met 54 hectare grond, 75 melkkoeien en zeven ton melkquotum. ‘Alleen de ligboxenstal, een kavelpad en een mestsilo waren in eigendom. Daarnaast zijn we alleen voor natuurontwikkeling uitgekocht. Dit verklaart waarom onze knip niet zo dik was.’
Samen met zijn vrouw Linda kocht Rijk

Stro in het rantsoen en een doordachte krachtvoergift zijn mede verantwoordelijk voor de hoge melkproductie

In 2003 is het voormalige akkerbouwbedrijf aangekocht en is er een nieuwe ligboxenstal gebouwd

een voormalig akkerbouwbedrijf in Middenmeer met 65 hectare eigen grond. Daarop werd een eenvoudige ligboxenstal gebouwd met plaats voor 120 melk- en kalfkoeien en 60 stuks jongvee.

Ligboxenstal funest voor kalfjes

In eerste instantie was de ligboxenstal getekend met een traditioneel melksysteem. 'Men vond robots toen nog vaak te duur, maar qua bouwkosten inclusief het melksysteem verschilt bij onze omvang bijvoorbeeld een draaimelkstal niet van twee robots. Arbeidstechnisch kun je met een robot wel tot 200.000 kilogram meer produceren en dat compenseert de hogere jaarkosten. Daarom hebben wij toch voor robots gekozen.'

Op dit moment zorgen 105 melk- en kalfkoeien voor het volmelken van 1,13 miljoen kilo melkquotum. Het rollend jaargemiddelde ligt op 10.500 kg melk met 4,25% vet en 3,35% eiwit. Op de vraag waarom Baltus streeft naar zo'n hoge productie antwoordt hij resoluut: 'Ik kies niet voor een hoge productie. Mijn streven is een goede verzorging van de koeien en dan geven ze gewoon zoveel melk. Wanneer veehouders beweren dat de koeien niet meer dan 9000 liter kunnen geven, vraag ik me af hoe je ze afremt. Laat je een koe bijvoorbeeld een week kreupel lopen, dan geeft ze al snel 500 liter melk minder. In mijn optiek doe ik niets bijzonders en ik wil vooral niet pocherig overkomen. Wel wil ik duidelijk maken dat een hoge productie economisch verantwoord is.'

Zo begint een hoge productie volgens Baltus bij een schadevrije jongveeopfok. 'Huisvesting staat daarbij voorop. Veel nieuwe ligboxenstallen zijn funest voor jonge kalveren omdat ze veel te koud en te trekkerig zijn. De rest van de verzorging is dan dweilen met de kraan open. Wij hebben hier een klein schuurtje met een plafond van nog geen drie meter hoog. Dat is de plaats waar jonge kalfjes tot drie maanden goed gedijen. Krijgt een jong kalf longontsteking, dan loopt ze een maand groeivertraging op. Veel bedrijven werken volgens protocollen en laten zo'n dier toch gewoon op twee jaar afkalven. Dat kost je dan in de eerste lijst 2000 liter melk.'

De verzorging van de melkkoeien en het jongvee doet Rijk Baltus helemaal in zijn eentje. Rust en discipline zijn daarbij de kernwoorden. 'Het grootste geheim van een hoge productie is dat koeien de melkgift gedurende de lactatie zo lang mogelijk vasthouden. Dat kan alleen door direct en gedisciplineerd gezondheidsproblemen op te lossen', stelt Baltus. 'Een kreupele koe bekap ik bijvoorbeeld direct als ik het zie. Daarom moet je dit als veehouder zelf kunnen. Een koe is slecht af als ze aangewezen is op de klauwbekapper, want dan moet ze wachten op lotgenoten. Bij elke kreupele koe plak ik er bovendien een blokje onder, ook als ik niks vind. Ze loopt tenslotte niet voor niets kreupel.'

Baltus heeft cijfers paraat die aangeven dat de dierkosten ondanks een hoge productie laag zijn. De diergezondheidskosten bedroegen afgelopen jaar 0,35 cent per kilo melk en de veeverbeteringskosten 0,65 cent. Dit laatste komt vooral doordat het inseminatiegetal bij de koeien gemiddeld op 1,6 tot 1,7 ligt. 'Tussenkalftijd zegt me niks en ik zie dat ook niet als kengetal. Hier wordt sowieso geen koe voor de 90 dagen geïnsemineerd en bij een koe die in vier lijsten 80.000 liter melk heeft gegeven, twijfel ik op 200 dagen nog.' Om het eiwitgehalte wat te verhogen staan op dit moment de stieren Legend, Orcival, Lucrative, Stylist, Omro en Bertil op het inseminatielijstje.

Klem door mestnormen

De koeien blijven jaarrond binnen. Desondanks is er in de stal geen luxe te vinden. 'Dat is ook niet nodig', stelt Rijk Baltus. 'Rubber op de roosters bijvoorbeeld is er alleen voor om kreupele koeien minder kreupel te zien lopen, maar een gezonde koe kan echt prima op beton lopen. Veel nieuwe trends maken opgang omdat ze managementfouten verbloemen. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor het inkruisen met andere melkveerassen.'

De enige luxe in de stal is de diepstrooiselbox, die volgens Baltus onmisbaar is omdat koeien anders hun warmte onvoldoende kwijt kunnen.

In de stal staat Baltus even stil bij een koe die in haar eerste lijst 13.500 liter melk produceerde en nu geschat staat op 14.000 liter. 'Dat kun je toch niet zien', zegt hij. Het valt direct op dat alle koeien bijzonder actief aan het voerhek staan te vreten of in de ligbox liggen te herkauwen. 'De meest efficiënte structuurbron is stro omdat een koe op strodeeltjes wel drie keer opnieuw kan herkauwen. Dat maakt de koeien actief.'

Het rantsoen bestaat naast 0,5 kilo stro uit 17 kilo mais, 30 kilo kuilgras, 5 kilo bierbostel en 1,2 kilo soja aangevuld met maximaal acht kilo brok in de robot.

Focus op milieu in nieuwe ronde Koeien & Kansen

Zestig geïnteresseerde melkveehouders meldden zich aan na de oproep voor nieuwe Koeien & Kansen-bedrijven. Projectleider Michel de Haan was daarmee blij verrast en schrijft het succes toe aan de goede naam die Koeien & Kansen in de afgelopen jaren heeft opgebouwd. In totaal bezocht het projectteam bijna twintig bedrijven en selecteerde er daaruit vijf op basis van motivatie van de veehouder, de geschiktheid van het bedrijf om proeven uit te voeren, de vertaalbaarheid naar de rest van de sector en de geografische ligging. Naast het bedrijf van Rijk Baltus zijn de nieuwe praktijkbedrijven die van Joris Buijs uit Etten Leur, Coen Hagoort uit Waarder, Adrian Houbraken uit Bergeijk en van Richard de Wolff uit Spanga.
De focus in de nieuwe fase van Koeien & Kansen ligt op milieu en vooral op gasvormige emissies. 'Ook de huidige mestnormen vergeten we niet en we gaan een pilot uitvoeren met de dunne fractie van gescheiden mest', zegt De Haan. 'We doen al dit jaar ervaring op met de normen van 2013. Dit is met name een uitdaging op het gebied van fosfaat. Voor de uitstoot van ammoniak en broeikasgassen zijn nog geen normen, maar het convenant "Schoon en Zuinig" zet in op reductie van 30 procent ten opzichte van 1990. Wij willen in kaart brengen wat bedrijven kunnen doen om beter te scoren en specifieker bepalen wat de uitstoot op individuele bedrijven is.'

De afstemming van de krachtvoergift per koe doet Baltus zelf. 'Je moet een koe eerder in krachtvoer laten zakken dan dat de melkgift zakt. Als een koe glimt en zich goed voelt, verlaag ik de krachtvoergift iedere twee weken met een halve kilo. Mijn redenatie hierachter is dat een koe voordat ze hormonaal de omslag naar groeien maakt, minder krachtvoer moet krijgen. Hierdoor houdt ze wel de melkgift vast, maar groeit ze niet.'
Het bouwplan van de 65 hectare die Baltus in eigendom heeft, bestaat uit 31 hectare grasland, 13 hectare snijmais en 21 hectare die Baltus verhuurt voor de teelt van pootaardappelen. Zestig procent van Baltus' grasland is eerstejaars en dertig procent tweedejaars, omdat daarvan ook alweer een deel omgeploegd wordt voor de teelt van mais. 'Dit intensieve bouwplan zorgt ervoor dat wij met de huidige mestnormen niet de groeicapaciteit van het land kunnen benutten. De opbrengst van het land is door de vruchtwisseling en het constant inzaaien van de nieuwste grasrassen enorm hoog. Zo komt er 14 ton droge stof gras van een hectare af, maar het ruw eiwit krijg ik niet hoger dan 145', stelt Baltus. 'Door de huidige gebruiksnormen moet ik mest afvoeren, terwijl de grond verschraalt. Dat zorgt voor frustratie.'
Voor akkerbouwers is er volgens Baltus bij de teelt van bieten boven een bepaalde opbrengst al een uitzondering gemaakt, waardoor ze meer mest mogen toedienen. 'Dat wil ik voor grasland ook graag en misschien kan ik daar in het project Koeien & Kansen een rol bij spelen. Als je bewijst meer dan de gebruiksnorm aan de grond te onttrekken, moet je toch meer mogen toedienen?'
Daarnaast hoopt Baltus dat er oplossingen komen om drijfmest nog efficiënter te benutten.

De enige luxe in de ligboxenstal is de goed gevulde diepstrooiselbox

Niet te vroeg groeien

'Met drie tot vier robots in mijn eentje een quotum van twee miljoen kilo volmelken, dat is mijn droom', vertelt Rijk Baltus desgevraagd naar zijn doel met het bedrijf. 'Maar daarvoor wacht ik 2015 wel af. Iedereen is gewoon te vroeg met groeien. Nu investeren is hard werken en niet meer verdienen. Als je pech hebt, val je er door de combinatie van een hoge financiering en een lage melkprijs nog aan de onderkant uit ook.'
Tot 2015 wil Baltus ieder jaar nog een klein beetje groeien om in de huidige stal uiteindelijk 1,2 tot 1,3 miljoen kilo melk te produceren. 'Ik wil ieder jaar wat quotum kopen, maar die beslissing neem ik op het moment dat het speelt en alleen als het geld er is, want ik ga er geen geld voor halen.' Dat na 2015 misschien andere factoren, zoals grond, de groei kunnen belemmeren, veegt Baltus direct van tafel. 'Groei kan altijd en anders zijn er wel samenwerkingsmogelijkheden met akkerbouwers.' |